

Warszawa, dnia 30 stycznia 2025 r.

Szanowny Pan

Mikołaj Dorożala

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na zaproszenie do wyrażenia stanowiska, działając w imieniu Stowarzyszenia Prawnicy na Rzecz Zwierząt (KRS:0000394754), którego statutowym celem jest m.in. podejmowanie wszelkich działań mających na celu poprawę sytuacji zwierząt oraz wspieranie inicjatyw na rzecz poprawy stanowienia i stosowania prawa ochrony zwierząt, w załączeniu przekazuję stanowisko Stowarzyszenia Prawnicy na Rzecz Zwierząt w sprawie nowej wersji projektu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (nr 1235 w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Klimatu i Środowiska).

z wyrazami szacunku

Maria Januszczyk

wiceprezeska Stowarzyszenie Prawnicy na Rzecz Zwierząt

Uwagi

**do projektu rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska zmieniającego
rozporządzenie w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (nr 1235
w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Klimatu i Środowiska)**

Jednostka redakcyjna, do której wnoszona jest uwaga:

§ 1 w ust. 1 w pkt 2 Rozporządzenia

Treść uwagi:

1. Uwagi ogólne

Popieramy usunięcie z listy gatunków zwierząt łownych 7 gatunków ptaków, jako krok w dobrą stronę, jednak stoimy na stanowisku, że należy usunąć wszystkie gatunki ptaków z listy gatunków łownych.

Uzupełniając uzasadnienie do projektu Rozporządzenia, wskazujemy, że:
- dopuszczalność polowania na ptaki narusza:

1) art. 5 oraz 33 ust. 1a ustawy o ochronie zwierząt art. 5 u.o.z. („Każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania.”) zawiera generalny nakaz humanitarnego traktowania zwierząt natomiast art. 33a u.o.z. („Uśmiercanie zwierząt może odbywać się wyłącznie w sposób humanitarny polegający na zadawaniu przy tym minimum cierpienia fizycznego i psychicznego.”) nakazuje, w przypadku konieczności uśmiercenia zwierzęcia, dokonywanie tego w sposób ograniczający cierpienie fizyczne i psychiczne zwierzęcia do minimum.

Zgodnie z Rozporządzeniem 1099/2009/W z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt, humanitarne uśmiercanie należy rozumieć w ten sposób, że proces zabijania powinien przebiegać szybko, sprawnie, pewnie, w najlepszych dostępnych warunkach technicznych oraz profesjonalnie (być wykonywany przez wykwalifikowany personel, pod nadzorem i pod kontrolą).

Rozporządzenie z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz dopuszcza polowanie na ptaki łowne (gęsi i kaczki) oraz ptaki należące do inwazyjnych gatunków obcych) w nocy. Polowania na pozostałe gatunki ptaków mogą, zgodnie z definicją „nocy” zawartą w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz, odbywać się także w warunkach o de facto bardzo słabej widoczności. Tymczasem strzelając do ptaków za każdym razem celuje się do ruchomego celu co, przy ograniczonej widoczności, niejednokrotnie uniemożliwia zabicie ptaka na miejscu. Część ptaków zostaje zatem tylko raniona, po czym z różnych powodów (słaba widoczność, trudne warunki terenowe) nie jest odnajdywana przez myśliwych. Brak jakichkolwiek sankcji w ustawie Prawo łowieckie za nierealizowanie przez myśliwych obowiązku poszukiwania rannych ptaków a także brak jakiegokolwiek możliwości wyegzekwowania takiego obowiązku (polowania nie są monitorowane przez żadne służby w czasie w trakcie ich wykonywania) w warunkach terenowych polowania, w szczególności na terenach wodno-błotnych, a także brak przepisów nadzorujących przestrzeganie dyrektywy humanitarnego uśmiercania zwierząt naraża ptaki na długie konanie w cierpieniu – fizycznym i psychicznym. Ranne ptaki, które są odnajdywane przez myśliwego, są natomiast dobijane w dowolny sposób, nieuregulowany żadnymi przepisami, co z kolei potencjalnie skutkuje powszechnym wypełnieniem znamion przestępstwa stypizowanego w art. 35 ust. 2 u.o.z. (zabijanie/uśmiercanie ze szczególnym okrucieństwem). Procedura uśmiercania zwierząt łownych pozbawiona jest bowiem jakiegokolwiek nadzoru ze strony organów administracji publicznej.

2) § 6, 7 oraz 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, art. 5 dyrektywy ptasiej oraz art. 181 § 3 kodeksu karnego.

Przepisy ww. rozporządzenia wprowadzają szereg zakazów w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową tj. m.in. zakaz umyślnego zabijania, umyślnego okaleczania, a także umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych.

Art. 5 dyrektywy ptasiej wymaga natomiast od państw członkowskich ustanowienia powszechnego systemu ochrony ptaków, zabraniającego umyślnego zabijania lub chwytania jakimikolwiek metodami gatunków objętych ochroną.

Tymczasem, jak wskazują ornitolodzy, w terenie, w warunkach polowania, zwłaszcza w warunkach słabej widoczności (zmierzch, świt, noc) bardzo łatwo pomylić jest gatunki ptaków łownych z chronionymi z uwagi na bardzo duże podobieństwa (np. cyraneczka i cyranka, czernica i podgorzałka, krzyżówka i płaskonos, krzyżówka i krakwa, gęś – bernikla białolica) – w wyniku czego w trakcie polowań zabijane są gatunki ptaków chronionych.

Wskazuje się, że polowanie w miejscach pełniących funkcję lęgówisk, pierzowisk, miejsc odpoczynku w czasie migracji oraz zimowania ma negatywny wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony wielu gatunków ptaków. Wiele gatunków będących przedmiotem ochrony wykazywać może w poszczególnych ostojach ptasich, gdzie mieszkają się gatunki chronione oraz gatunki łowne, skrajnie niskie liczebności. W przypadku takich gatunków ubytek nawet jednej pary generuje spadek liczebności na poziomie kilkudziesięciu procent populacji. Przykładowo, głównym zagrożeniem hełmiatki (*netta rufina*), gatunku narażonego (VU) są zbiorowe polowania (dane z „Czerwonej Listy Ptaków Polski”, wyd. 2021 r.), które odbywają w okresie, kiedy w miejscach lęgowych nadal przebywają rodziny z nielotnymi młodymi. Podobnie, na spadek liczebności zagrożonej (VU) podgorzałki (*Aythya nyroca*) z podrodziny kaczek - mają także polowania. Także polowania są przyczyną spadków populacji zagrożonego płaskonosa (*Spatula clypeata*).

Zwracamy uwagę, że pozostawienie w systemie prawnym przepisów, których stosowanie potencjalnie narusza inne obowiązujące przepisy wypełniając tym samym znamiona przestępstwa (art. 181 § 3 kodeksu karnego) jest niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym.

3) art. 6 ust. 3 Dyrektywy siedliskowej, który wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 planów i przedsięwzięć, a więc także rocznych planów łowieckich, która w Polsce nie jest realizowana.

2. Uwagi dotyczące pozostałych gatunków ptaków łownych, których usunięcie nie przewiduje projekt Rozporządzenia.

I. Uwagi dot. gatunków gęsi – gęgawej (*Anser anser*), zbożowej (*Anser fabalis*), białoczelnej (*Anser albifrons*).

Zgodnie z „Opinią Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie przepisów dotyczących polowań na ptaki w Polsce” z dnia 10 czerwca 2024 r. z uwagi na trendy spadkowe w skali światowej należy objąć całorocznym okresem ochronnym właściwą gęs zbożową *Anser fabalis* oraz gęs tundrową *Anser serrirostris*, w województwach zachodniopomorskim i lubuskim, jako jedyny sposób na uniknięcie zabijania osobników rzadkiej w kraju gęsi zbożowej *Anser fabalis* s.str. Popieramy to stanowisko – proponujemy usunięcie z listy gatunków łownych wszystkich gatunków gęsi.

II. Uwagi dot. kuropatwy (*Perdix perdix*).

ane Monitoringu Pospolitych Ptaków Lęgowych Badania wskazują na dramatyczne spadki liczebności kuropatwy. W 2023 r. wskaźnik liczebności wynosił 0.63 tego co było w roku 2000. W ciągu trzech ostatnich dekad populacja kuropatwy zmalała w Polsce o 90%! Zgodnie z „Opinią Państwowej Rady Ochrony Przyrody w sprawie przepisów dotyczących polowań na ptaki w Polsce” z dnia 10 czerwca 2024 r. kuropatwę należy docelowo zdjąć z listy gatunków łownych i przenieść na listę gatunków chronionych. Popieramy to stanowisko - proponujemy usunięcie z listy gatunków łownych kuropatwy.

III. Uwagi dot. gołębia grzywacza (*Columba palumbus*)

Utrzymanie tego gatunku na liście gatunków łownych stanowi:

- naruszenie art. 7 ust. 4 dyrektywy ptasiej:

Przyjęty w Polsce termin rozpoczynania polowań na grzywacze (15 sierpnia) jest niezgodny z art. 7 ust. 4 dyrektywy ptasiej, który wymaga od państw członkowskich niedopuszczania do polowania w okresie wychowu młodych lub w czasie trwania poszczególnych faz reprodukcji oraz niedopuszczania do polowania w stosunku do gatunków wędrownych w okresie ich reprodukcji lub powrotu do swoich miejsc wylęgu. na gruncie opracowanej przez Komisję Europejską metaanalizy danych, której wynikiem jest zestawienie okresów reprodukcji ptaków,

na które może być dozwolone polowanie, w poszczególnych państwach członkowskich (Gatunki ptaków łownych na podstawie dyrektywy ptasiej – naukowy przegląd okresów powrotu do miejsc wylęgu i reprodukcji w państwach członkowskich, KE 2023). Metaanaliza KE wskazuje jako okres reprodukcji tego gatunku cały sierpień oraz wrzesień (!). W portalu ornitho.pl zarejestrowano w ostatnich latach ponad 100 obserwacji aktywnych lęgów gatunku stwierdzonych po 15 sierpnia.

- naruszenie art. 5 dyrektywy ptasiej § 6, 7 oraz 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Art. 5 dyrektywy ptasiej wymaga od państw członkowskich ustanowienia powszechnego systemu ochrony ptaków, zabraniającego umyślnego zabijania lub chwytania jakimikolwiek metodami gatunków objętych ochroną. Tymczasem według opinii ornitologów podczas sezonu polowań na grzywacze dochodzi także do mylenia go z chronionym gatunkiem gołębia siniaka (*Columba oenas*). Proponujemy usunięcie z listy gatunków łownych gołębia grzywacza.

IV. Uwagi dot. bażanta (*Phasianus ssp.*)

Pozostawienie bażanta na liście gatunków łownych, narusza art. 22b Dyrektywy siedliskowej, który wymaga, aby państwa członkowskie wprowadzając do stanu dzikiego gatunek, który nie jest rodzimy na danym terytorium regulowało to w sposób, który uniemożliwia szkodzenie siedliskom przyrodniczym lub rodzimym gatunkom. Przepis ten w zakresie ptaków łownych dotyczy bażanta *Phasianus colchicus*. Obowiązujące w Polsce przepisy jednak nie transponują wymogu dyrektywy, gdyż dopuszczają planowanie w planach łowieckich „zasiedlenia” bażantów bez żadnej oceny wpływu na środowisko. Proponujemy usunięcie z listy gatunków łownych bażanta.

Propozycja brzmienia przepisu:

„§ 1. W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2454) w § 1 w ust. 1 w pkt 2 uchyla się lit. l-z.”.

Opinię sporządziła

Hanna Cichocka